

pladshensyn, der afskar *poetiks* læsere fra at nyde godt heraf? Jeg ser frem til, at J.J.J.s lovede værker udkommer.

Af tidligere litteratur er især vigtig:

W. Port, *Die Anordnung in Gedichtbuechern augusteischer Zeit*, *Philologus* 81, 1926, 280-308 og 427-463.

En ajourført oversigt over litteratur og hidtidige resultater giver:

H.H. Froesch, *Ovids Epistulae ex Ponto I-III als Gedichtsammlung*, diss. Bonn 1968, 55 ff.

Jens Juhl Jensen: *Tibuls poetiske teknik – et svar til Karsten Olesen og Ivan Boserup.*

Jeg vil gerne sige Karsten Olesen tak for den ulejlighed, han har gjort sig med at gå min Tibul-artikel efter i sømmene. Han har været i stand til at sætte fingeren på et par steder, der også efter min egen opfattelse er svage punkter. Men han har samtidig, forekommer det mig, afsløret en mangel på forståelse af de rent metodiske problemer, som det har været mig væsentligt at belyse i den. Hans indvendinger, der er blevet forelagt mig i en åbenbart ret foreløbig version (se note) skal jeg i det følgende forsøge at gen-drive -- af pladshensyn så kortfattet, som det er forsvarligt.

Hensigten med afhandlingen var at stille visse spørgsmål, der normalt ikke forekommer læseren af de pågældende digte-relevante, at levere et svar på sammen spørgsmål og at vise, at svaret kan bidrage til en grundigere og sandfærdigere forståelse af elegierne end den, man får i de filologiske udlægninger af dem. K.O.s hovedindvending er, at der ikke er nogen grund til at stille sådanne spørgsmål, at mine svar er forkerte, og at den traditionelle opfattelse af elegierne er tilstrækkelig. Vi er altså, hvad det principielle angår, særdeles uenige.

De overvejelser, der lå bag min Tibul-artikel, er følgende: enhver litterær tekst kan ansues som en ordnet række af mindre tekster (kapitler, afsnit, sætninger f.eks., eller strofer, distika, vers). Enhver sådan "undertekst" har (a) et bestemt omfang, (b) en bestemt position, (c) et bestemt sprogligt indhold. Ofte (f.eks. i en "kronologisk" fremadskridende roman) vil det afhængighedsforhold, der består mellem (a), (b) og (c), være udformet sådan, at både (a) og (b) er underordnede (c), men at der ikke består nogen direkte relation mellem (a) og (b). I det givne eksempel vil kapitlet X have en tidlig eller sen position, afhængigt af, om det beskriver en kronologisk tidlig eller sen episode; samme kapitels omfang vil være bestemt af episodens kompleksitet og den præcisionsgrad, der anvendes i beskrivelsen (dette er naturligvis meget håndfast formuleret; men jeg håber, læseren forstår, hvad jeg mener). Derimod vil det være irrelevant for kapitlets omfang, om det står i begyndelsen eller slutningen af værket. Forudsætningsforholdene ("x forudsætter y" : $x \rightarrow y$) vil altså være udformet således:

$$\begin{matrix} (a) \rightarrow \\ (b) \rightarrow (c) \end{matrix}$$

Den implicitte tese i min artikel var, at dette mønster ikke er det eneste mulige, men at de nævnte latinske tekster er eksempler på følgende struktur:

Altså: at alle tre fænomener er indbyrdes afhængige i de behandlede digtsamlinger, specielt i Tibuls elegier.

K.O. anerkender for elegiernes vedkommende kun det første mønster ("Forholdet er, at digtene ganske enkelt danner et episk-tematisk forløb"). I det konkrete tilfælde ytrer vor uenighed sig m.a.o. deri, at han opfatter elegierne som dannende en ret simpel struktur ("bogen er altså kun halvvejs et værk"), mens jeg deri ser et temmelig komplekst mønster. Værket kan utvivlsomt anskues på begge måder; men det forekommer mig indlysende, at den opfattelse, der giver den største æstetiske oplevelse, må være at foretrække ud fra et læsersynspunkt.

Spørgsmålet om den overleverede Tibul-teksts korrekthed er så indviklet, at jeg desværre ikke kan gå tilstrækkelig grundigt ind på det her (En udførligere diskussion findes i min bog om *Strukturmonstre*.) Det principielle kan ridses således op: den i håndskrift foreliggende tekst er affattet i afvekslende heksa- og pentametre med een og kun een undtagelse. På dette ene sted og kun her er det objektivt sikkert, at der enten er et heksameter for meget eller et pentameter for lidt. Jeg går ind for den første mulighed, K.O. (og de fleste udgaver) for den anden; der kan anføres argumenter for begge anskuelser. Et tvingende bevis er det derimod svært at stille på benene, og så længe man kun er interesseret i en ren tekstforståelse, er spørgsmålet egentlig også ret ligegyldigt, thi sammenhængen er her klar. Min opfattelse har den fordel, at den med det samme etablerer en nær forbindelse mellem Tibul og den tidligere, samtidige og efterfølgende poetiske teknik. K.O.s filistrøse logik, derimod, - "Han skal ud i byen, før han kan blive overfaldet" - beriger kun forståelsen af den pågældende elegi med en *hinsenhæder*.

Også Ivan Boserups indlæg skal jeg forsøge at besvare så fyldestgørende som muligt, den begrænsede plads taget i betragtning. Når jeg i min artikel betonedes, at talforholdene tillader at fastslå, at de pågældende digterværker er fuldstændige i deres moderne overlevering, så var det indirekte en polemisk bemærkning mod visse af de folk, der tidligere har givet sig af med lignende undersøgelser. F.eks. hævder Maury, der startede hele diskussionen om vergilske tal (i Revue belge de Phil. et Hist. 1944), at *Bucolica*-teksten er præget af flere lakuner. De tal, han opererer med, er altså helt vilkårlige og bygger på en række fordomme om pythagoræisk talmystik. En gendrivning af sådanne uvederhæftige spekulationer findes i min bog om *Strukturmonstre*. Heller ikke Tibul-teksten er, som det fremgår af K.O.s svar og mit gensvar, fri for problemer i den retning, så også der kan, håber jeg, en aritmetisk analyse bidrage til en sikrere tekstkonstitution. I øvrigt er jo bevisligt *Aeneidens* tekst ikke i orden: Vergil blev aldrig færdig med dette værk. I *Strukturmonstre* har jeg forsøgt at pavise, at inddelingen i 12 bøger er uoriginal. Fra Vergils side har, efter min mening, en udformning i 14 bøger været tilsigtet. Bemærkningen om "det gyldne snits talforhold" refererer sig sandsynligvis til den amerikanske Princeton-professor G.E. Duckworths bog om *Structural Patterns and Proportions in Vergil's Aeneid*. Dette værk lider utvivlsomt af en grundlæggende svaghed, nemlig at det overhovedet beskæftiger sig med *Aeneiden*, som man til syvende og sidst ikke kan udtale sig om med sikkerhed i litterær-æstetisk henseende, fordi digtet som nævnt ikke er færdigskrevet. Men bortset herfra er Duckworths skrift særdeles værdifuldt, og jeg vil tillade mig at tvivle på, at Boserup selv kan have efterprøvet de tusindvis af inddelinger, som Duckworth har foretaget, og som Boserup udtaler sig så afvisende om.

Det er som bekendt sådan, at mangfoldige former for lyrik bygger på ganske simple regelmæssige kvantitative strukturer, f.eks. består Horats' *Integer Vitae* af 6 strofer med hver 4 linier. Den almindelige opfattelse af heksametret er, at dette versmål er så simpelt, at det i sin anvendelse hos f.eks. Homer eller i den romerske komedie næsten er en slags prosa: man kan blive ved med at kværne løs på det. I gængs opfattelse adskiller Vergils og Horats' anvendelse sig ikke fra den ældre. Min teori går ud på det stik modsatte, nemlig at disse digtere har pålagt sig selv kvantitative restriktioner af lige så bunden og konsekvent art som systemet 4-4-4...-4 i *Integer Vitae*, m.a.o. at de har omformet heksametret fra at være et ganske neutralt versmål til at være et "lyrisk", hvis vi anvender dette ord i en rent teknisk forstand. Derimod ville jeg være meget forsigtig

med at lade "den fundne struktur give udtryk for" noget, fordi det til syvende og sidst vil betyde, at man forsøger at få en subjektiv udlægning af digtenes indhold til at stemme med en objektiv fremstilling af deres udseende. Faren for selvbedrag og cirkelslutninger er altså overordentlig stor. Der er det næppe utilbørligt at opfatte eksistensen af en bevidst numerisk teknik som et udslag af ønsket om at demonstrere et litterært tilhørsforhold. Spørgsmålet om talmønstre kan altså muligvis gøres til et kriterium for, om en digter overhovedet er "augustæisk" eller om han blot tilfældigvis har levet og skrevet på den tid. I denne henseende kan der således ikke være nogen tvivl om, at den middelalderlige kristne poet Metellus fra Tegernsee (ca. 1150 e. kr. f.) i langt højere grad er i pagt med augustæisk lyrik, end f.eks. Ovid er det.

Jeg skal tillade mig at slutte med en mere privat bemærkning. Min *Langages*-artikel om *Bucolica* er blevet forsinket af forskellige økonomiske grunde. Jeg har imidlertid godt en snes dupliserede eksemplarer af den (i let udvidet version), som evt. interesserede kan få gratis ved henvendelse til redaktionen af *poetik*.

Note: Efter at Jens Juhl Jensen havde fået forelagt Karsten Olesens indlæg er dette blevet omarbejdet. Vi har aftrykt det omarbejdede indlæg.

I forbindelse med Jens Juhl Jensens artikel har vi endvidere modtaget følgende:

Stud. mag. L. Aagaard-Mogensen: *Semi-matematiske spil med tal*.

Ud fra den betragtning, at ethvert sprogligt stof må realiseres lineært, og at poesi er hermed udfyldte abstrakte mønstre etableret på et kvantitativt grundlag, er Vergils *Georgica* (skrevet ca. 30 f.K.), ifølge en såkaldt kvantitativ analyse, at betragte som en litterær enhed (?). Ræsonnementet er følgende:

1. *Georgica* består af 2188 heksametre fordelt på fire libri: 514, 542, 566, 566. Antallet af heksametre delt med antal libri giver 547, der er et primtal, hvilket er et vigtigt indicium for værkets enhed.

Antal heksametre i hver liber er lig to gange et primtal: 257, 271, 283, 283 – hvilket skulle etablere en ligestilling mellem et vilkårligt sæt af to eller flere libri.

Endvidere er libri ordnet således, at intet af dem er kortere end det foregående, hvilket også giver enheden. (?)

Georgica er tilegnet Maecenas; dette navn forekommer kun een gang i vokativ i hver liber: i I' - andet vers; i II' - 41ende vers; i III' - 41ende vers; i IV' - andet vers. Herved fastslås at et af digtets egentlige tema uafhængigt, men åbenbart (?) essentielt element, forekommer i ensartede positioner.

Disse "dimensioner" siges at udgøre et så gennemført grundmønster at det skulle være korrekt at betragte de fire libri som eet værk og ikke en samling på fire.

2. Tænk dernæst på følgende spil: "Gud skabte de hele tal; resten er menneskeværk."

Tallene har deres eget mystiske liv. Derfor sker "sammentræf" langt oftere end man kan godtgøre ved sandsynlighedsteori.

Der er en teori om at Shakespeare arbejdede på en del af Kong James' bibeloversættelse. Hvis du er i tvivl om denne teoris rigtighed, er en måde at godtgøre den på: Hvis du slår op i denne bidel på den 46ende salme og tæller til ord nr. 46 er det 'shake'. Tæl dernæst til ord nr. 46 bagfra (ordet 'selah' er ikke en del af salmen), – det er 'spear'. Hvorfor 46? Jo, da Kong James' autoriserede udgave blev fuldført i 1610 var Shakespeare netop 46 år gammel.

Eller: Komponisten Bach. – Bach vidste, at summen af BACH – idet vi tilordner A:1, B:2, &c. – er 14, et multiplum af det hellige tal &. Han vidste også, at summen, ved at